

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

A TERMELŐSZÖVETKEZETI VEZETÉS SZERVEZETI FELÉPÍTÉSÉNEK ÜZEMI MODELLJE //

MAÁR ANDRÁS dr.

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek munkaügyi feladatainak hatékonyabb ellátására vonatkozó MÉM-ajánlás megállapítja: „A termelőszövetkezetek vállalatszerű gazdálkodásának kialakulása egyre inkább követeli, nélkülözhetetlenné teszi a komplex munkaügyi tevékenységet.”

„A vezetés, irányítás javítása a legtöbb termelőszövetkezetben időszerű feladat. Ezt szükségessé teszi mind a termelési technológia gyors fejlődése, mind az üzemméretök növekedése.”

„A termelőszövetkezetek belső felépítésében korábban a területi elv érvényesült, a gazdaságon belüli egységeket általában a területi elhelyezkedés szerint szervezték. Ez az elv ma sem hagyható figyelmen kívül, azonban a jelenlegi fejlettségi szint az ágazati elv megvalósítását, a termék-előállítás folyamatahoz igazodó szervezést, vezetést kíván. A belső szervezettséggel szorosan összefügg a vezetésen belüli munkamegosztás fejlesztése, a feladatkörök behatárolása, a döntési szintek célszerű kialakítása.”

KUTATÁSUNK CÉLJA

A termelőszövetkezetek egyre erőteljesebben öltik magukra a vállalati szervezeti felépítést és vezetési rendszert. További fejlődésüknek e területen nincs meg a konkrét kidolgozott modellje.

A múlt évben több termelőszövetkezet részéről felmerült, hogy a termelésfejlesztési kutatás keretében a Kertészeti Egyetem kecskeméti Főiskolai Kara Agrárökonómiai Tanszéke dolgozza ki a fejlesztési és szervezeti felépítés tervezetének üzemi modelljét.

Kutatómunkánkhoz segítséget nyújtott 15 állami gazdaság és termelőszövetkezet fejlesztési tervének és szervezeti felépítésének tanulmányozása.

Vizsgálataink során messzemenően figyelembe vettük a szövetkezeti demokrácia, a csoporttulajdon, a tagsági viszony és minden esetben az adott termelőszövetkezet termőhelyi, közigazdasági és üzemi viszonyait.

A nemesnáduddvari Kossuth Termelőszövetkezet megbízásából tanszékünk vállalta a termelőszövetkezet termelésfejlesztési és a kialakítandó vezetés szervezeti felépítésének kimunkálását.¹ A gazdaság területi kategóriáját tekintve közepes nagyságú.

A KUTATÁS MÓDSZERE

Az éves termelési, pénzügyi terv, valamint az ötéves középtávú fejlesztési terv adataira támaszkodva dolgoztuk ki a termelési szerkezet változásával összhangban a vezetésszerve-

¹ A munkában közreműködtek: Tajthy Sándorné dr., főiskolai adjunktus és Baracska Edit technikai szakoktató.

zet kialakítását, az egyes munkakörök leírását, a fokozatos átmenetet a területi vezetésről a kombinált vezetésre, majd javaslatot tettünk az ágazati vezetés bevezetésére.

Munkánk során több helyszíni szemlét és konzultációt tartottunk a helyi vezetőkkel. Az elkészült tanulmány öt fejezetre tagozódik.

Az első részben a termelőszövetkezet bemutatása során érzékeltettük az eddigi eredményeket és a további fejlesztést gátló tényezőket. A második részben a szervezeti felépítés jelenlegi formáját és annak bírálatát adjuk.

A harmadik fejezet a termelés fejlesztésének és a termelés irányítása korszerűsítésének megoldási lehetősége szerepel.

A negyedik rész a termelés szerkezete és a vezetésszervezet összhangjának kialakítására ad eligazítást.

Az utolsó fejezet a munkakörök leírásával, jogállásával, a végzettség követelményeivel, az alá- és fölrendeltség viszonyával, az utasítási jog meghatározásával foglalkozik. Egyben javaslatot tesz az új szervezeti felépítés bevezetésére, mellékelve az új ágazatok részletes termelés technológiáját.

Az egyes fejezeteken belül kitértünk a művelési ág megoszlására, a vetésszerkezet változtatására, a gépállományra és a műszaki fejlesztésre, az állatállomány szerkezetére és fejlesztésére, a személyi állomány

bővítésének kérdéseire. Mindezek mellett hatékonysági és termelési mutatókat is közlünk.

A KUTATÁS FŐBB EREDMÉNYEI

Tanulmányunkban a népgazdasági célkitűzések alapján az intenzív fejlesztés fokozatait mutattuk be az üzem- és munkaszervezés területén. Az egyes ágazatok dinamikus fejlesztésének, valamint a hatékonyság növelésének lehetséges módozatait érzékeltettük.

A szervezeti felépítés, valamint a vezetési rendszer mechanizmusát érzékeltető táblázatot szerkesztettünk.

Az üzemi modell jó szolgálatot tesz a további termelésfejlesztési kutatásoknál, mert újabb termelőszövetkezetek fejlesztési és szervezeti felépítési tervzetét kívánjuk elkészíteni.

Munkánkban 20 éves nagyüzemi gyakorlat, 15 éves kutatási múlt tapasztalatainak és eredményeinek ötvözetét kívántuk adni a vonatkozó irodalom feldolgozása és adaptálása mellett.

A javasolt fejlesztési módozatot és szervezeti felépítést a termelőszövetkezet vezetőse elfogadta. A közgyűlés a fejlesztés és szervezeti felépítés tervzetének üzemi modelljét jóváhagyta és annak bevezetését — a közgyűlési határozat alapján — 1978. január 1-gyel megkezdte.

115 AZ ELTÉRŐ TAKARMÁNYFELVÉTEL HATÁSA A SERTÉSHÚSTERMELÉS HATÉKONYSÁGÁRA A SZAKOSÍTOTT TELEPEKEN //

ENGEL, GYÖRGY dr. — GUNDEL, JÁNOS

Elsőrendű érdekünk fűződik ahhoz, hogy szakosított sertéstelepeinken a sertéshústermelés hatékonyságát növeljük. Ennek viszonylag könnyen realizálható módszere, ha a hizlalás periódusában a jelenleginél nagyobb súlygyarapodást érünk el. Ma már

rendelkezünk olyan fajtákkal, amelyek a kívánatos napi átlagos 600 g feletti súlygyarapodást elérik. Ennek ellenére a napi súlygyarapodás a szakosított telepeken évek óta csak 470–480 g körül mozog, és ez gazdaságilag sújtja a mezőgazdasági üzemeket és a népgazdaságot egyaránt.

tak
igaz
seb
nős
gye
zót,
gya
lön
ren
a t
kiva

A
ipar
letv
bek
nak
gos
100
hizla

A
tikai-g
adatfe
és a
idősz
kat te
ták. M
nak, e
zam s
ben t
alapjá
Min
blokkj

1 M
számát

A KUTATÁS CÉLJA

Mi az oka annak, hogy a hízósertések takarmányfelvétele alacsony? Biológiai igazolt tény, hogy a súlygyarapodásra legerősebb hatással az elfogyasztott takarmány minősége és mennyisége van. Nem szabad figyelmen kívül hagyni egy sor olyan tényezőt, amely a felkínált és a ténylegesen elfogyasztott takarmány mennyisége közötti különbségeket eredményezi. Ezenkívül még rendkívül sok egyéb oka is lehet annak, hogy a tényleges takarmányfelvétel alacsonyabb a kívánatosnál.

A KUTATÁS EREDMÉNYEI

Az Állattenyésztési Kutatóintézetben az iparszerűen üzemelő sertéstelepek 1975. illetve 1976. évi eredményeit elemezve, többek között megállapítottuk, hogy az átlagosnak tekinthető 3,80–4,20 kg közötti fajlagos takarmányértékesítés mellett minden 100 g napi többlet-takarmányfogyasztás a hizlalás periódusában 1975-ben 23,4 g,

1976-ban 24,5 g többlet-súlygyarapodást eredményezett volna. Tekintettel arra, hogy a szakosított sertéstelepeken jelenleg 475 g körül alakul a napi súlygyarapodás, és az ehhez tartozó takarmányfogyasztás 1,9 kg körül van, könnyen belátható, hogy a kívánatosnak tekinthető és a gyakorlatban is megvalósítható 2,2 kg napi takarmányfogyasztással 550 g körüli súlygyarapodást érthetünk volna el, ami hízó sertésenként és naponta 75 g többlet-hozadékhoz vezetett volna.

Ezzel a többlettel, 75 kg – hizlalás alatti – súlygyarapodást feltételezve, a hizlalási periódust 22 nappal rövidíthettük volna meg és ennek megfelelően a rendelkezésre álló férőhelyről szakosított sertéstelepeink 1 év alatt a jelenleginél mintegy 15%-kal több hízó sertést bocsáthattak volna ki. Ezzel a többlettermeléssel gyakorlatilag csak a többlettakarmány költségei állnak szemben, az összes egyéb felmerülő költség lényegében változatlan marad.

Az Állattenyésztési Kutatóintézetben megpróbáltuk az okokat feltárni és rendszerezni, de megoldásuk üzemszervezési, takarmányozási és ökonómiai lehetőségeinek tanulmányozása a közeljövő kutatási feladata.

Takarmánynormák számítógéppel¹

A Moszkva-környéki Lenin szovhozban matematikai-gazdaságszociológiai módszerek és elektronikus adatfeldolgozás segítségével számítják ki a tehének és a növendékmarhák részére a nyári és a téli időszakban adandó takarmányadagokat. Az állatok termelékenységük alapján öt csoportba sorolták. Minden egyes csoportban 29–30 tehenet tartanak, ezeket azonos tulajdonságaik (élő súly, tejhozam stb.) alapján válogatták össze. A borjúnevelőben tartott 1150 borjút is – koruk és élő súlyuk alapján – öt csoportba osztották.

Minden egyes csoport egy matematikai modell blokkját testesíti meg, ahol a követelményeket a

takarmányadag tükrözi, összhangban a takarmányozás módjával, a rendelkezésre álló takarmánnyal, annak összetételével, a takarmány árával és az állatok hozamával. Az adagok jövedelmezőségének elemzéséből, a normakönyvek előírásaiból és az ellenőrző számításokból indultak ki. Napi normákat állapítottak meg a szénára és a silóra és az adagokat takarmánykoncentrátummal, szénhidrátokban gazdag takarmánykomponensekkel (répával, melasszal) és ásványi adalékanyagokkal egészítik ki. Az állatok energiaszükségletét a tejhozam és az élő súly alapján számítják ki.

Az adagok különböző variánsainak kiszámítása a Minszk 22 számítógép segítségével a szabványprogram alapján – beleértve az eredménytáblák kiadását is – legfeljebb 1–1,5 percbe telik. A számításokat havonta legalább kétszer elvégzik, figyelembe véve a változó gazdasági körülményeket.

¹ Megjelent a Világ Mezőgazdasága 1978. 11–12. számában a Kooperation (NDK) cikke nyomán.